

ВІДНОВЛЕННЯ ФІЗИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК БІОЛОГІЧНИХ СЕРЕДОВИЩ ЗА ФУНКЦІЄЮ КОЕФІЦІЄНТА ВІДБИТТЯ

Назарчук Л.Ю., здобувач

Державний технологічний університет, м. Житомир, Україна

В наш час для діагностики та лікування різноманітних захворювань людини, зокрема злоякісних пухлин, використовуються контактні та дистанційні методи, що базуються на взаємодії електромагнітних хвиль з тканинами тіла людини [1]. Проблема взаємодії електромагнітних полів (ЕМП) з живими біологічними об'єктами привертає увагу своєю можливістю застосування у медицині. Поглинання та розсіювання цих електромагнітних хвиль в різних біологічних тканинах проходить по різному та залежить від довжини хвилі випромінювання та від діелектричних характеристик середовища. В наш час діелектричні властивості біологічних середовищ в НВЧ діапазоні знаходяться в стадії інтенсивних досліджень [2-3]. Також здорові біологічні тканини мають визначений температурний режим, а пухлинні процеси всередині організму підвищують температуру тканин на декілька градусів [4].

Однією з фізичних величин, що характеризує здатність середовища поглинати електромагнітні хвилі, є комплексна діелектрична проникність. Значення цієї величини залежить від фізичної природи середовища.

В роботі [5] представлена методика знаходження електрофізичних та діелектричних параметрів біологічних середовищ, яка основана на контролі частотної залежності коефіцієнта відбиття радіохвиль у визначеному діапазоні частот $[f_1, f_2]$.

Розглянемо найпростіші частинні випадки довільного падіння електромагнітної хвилі на двошарову структуру: падіння хвилі під прямим кутом з перпендикулярною поляризацією (рис. 1) та падіння хвилі під прямим кутом з паралельною поляризацією (рис. 2). Двошарові моделі є частинним випадком тришарової моделі при діелектричній проникності повітря $\varepsilon_1 = 1$.

Вираз для комплексного коефіцієнту відбиття R від границі розподілу середовищ при перпендикулярній поляризації хвилі має наступний вигляд:

$$R = e^{2\gamma_1 h_0} \frac{\sqrt{\varepsilon_2} - \sqrt{\varepsilon_1}}{\sqrt{\varepsilon_2} + \sqrt{\varepsilon_1}} = e^{2\gamma_1 h_0} \frac{\sqrt{\varepsilon_2} - 1}{\sqrt{\varepsilon_2} + 1},$$

де ε_2 - комплексна відносна діелектрична проникність середовища, γ_1 - комплексна постійна розповсюдження, h_0 - висота знаходження антени над середовищем.

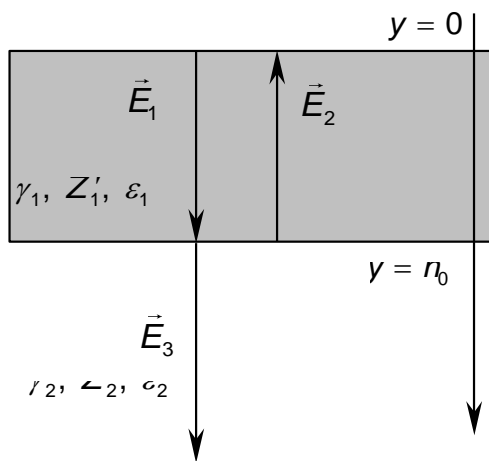

Рис.1. Падіння електромагнітної хвилі з перпендикулярною поляризацією під прямим кутом до границі розподілу середовищ на двошарову структуру де γ_1, γ_2 – комплексні постійні розповсюдження в середовищі, ϵ_1, ϵ_2 – комплексні відносні діелектричні проникності середовищ, Z'_1, Z'_2 – комплексні хвильові опори середовищ.

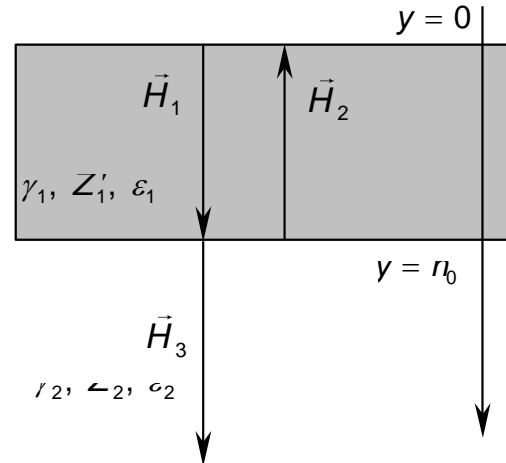

Рис.2. Падіння електромагнітної хвилі з паралельною поляризацією під прямим кутом до границі розподілу середовищ на двошарову структуру

Вираз для комплексного коефіцієнту відбиття від границі розподілу середовищ при паралельній поляризації хвилі має наступний вигляд:

$$R = e^{2\gamma_1 h_0} \frac{\sqrt{\epsilon_1} - \sqrt{\epsilon_2}}{\sqrt{\epsilon_1} + \sqrt{\epsilon_2}} = e^{2\gamma_1 h_0} \frac{1 - \sqrt{\epsilon_2}}{1 + \sqrt{\epsilon_2}}.$$

На основі викладеного матеріалу бачимо, що коефіцієнт відбиття залежить від комплексної діелектричної проникності середовища. Це дає можливість діагностувати зміни фізичних параметрів середовищ.

Література

1. Бецкий О.В., Девятков Н.Д. Механизмы взаимодействия электромагнитных волн с биологическими объектами // Радиотехника. 1996. Т.41. №9. С. 4-11.
2. Резник А.Н., Юрасова Н.В. Ближнепольная СВЧ томография биологических сред // Журнал технической физики, 2004. Т.74. № 4, С. 108–117.
3. Резник А.Н., Юрасова Н.В. Обнаружение контрастных образований внутри биологических сред при помощи ближнепольной СВЧ диагностики // Журнал технической физики, 2006. Т.76. № 1, С. 90–104.
4. Вайсблат А.В. Моделирование поля температур в зоне злокачественного новообразования // Биомедицинские технологии и радиоэлектроника, 2001. № 11, С. 25–31.
5. Назарчук Л.Ю. Відновлення параметрів біологічних середовищ за функцією коефіцієнта відбиття. // Вісник ЖДТУ, №1(36), 2006. – С. 55-74.